

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Marika Saard

**SOOLISED ERINEVUSED PAARISUHTES OLEVATE TÄISKASVANUTE
KONFLIKTI LAHENDAMISE STRATEEGIATES JA USKUMUSTES**

Uurimistöo

Juhendaja: Anni Tamm, PhD

Läbiv pealkiri: Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Tartu 2021

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

**Soolised erinevused paarisuhtes olevate täiskasvanute konflikti lahendamise
strateegiates ja uskumustes**

Kokkuvõte

Uurimustöö eesmärk oli hüpoteetiliste konfliktiolukordade abil välja selgitada, millised on soolised erinevused paarisuhtes konflikti lahendamise strateegiates ja konflikti uskumuste küsimustiku kaudu välja tuua soolised erinevused täiskasvanute uskumustes paarisuhtes esineva konflikti suhtes. Lisaks sooviti hinnata seoseid konflikti lahendamise strateegiate ja konflikti uskumuste vahel. Uuringus osales 94 paarisuhtes olevat isikut vanuses 20-65 aastat. Selgus, et naised ja mehed kasutavad konflikti lahendamise strateegiaid sõltuvalt konkreetsest konfliktiolukorrast. Olukordade üleselt kasutasid naised protsentuaalselt kõige enam kompromissil ja domineerimisel, mehed aga võrdselt kompromissil, alistumisel ning domineerimisel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Samuti nähtus, et naised omavad paarisuhtes esinevast konfliktist normatiivseid uskumusi, mehed aga mitte. Saadud tulemused ei kinnitanud, et täiskasvanute konstruktiivsed uskumused on seotud konstruktiivsete ja destruktiivsete uskumused aga destruktiivsete konflikti lahendamise strateegiatega.

Märksõnad: konflikti lahendamise strateegiad, konflikti uskumused, hüpoteetilised konfliktiolukorrad, paarisuhe, soolised erinevused

Konfliktide lahendamise ja uskumused paarisuhtes

Gender differences in conflict resolution strategies and beliefs of adults in romantic relationships

Abstract

The aim of the research was to identify gender differences in adults' conflict resolution strategies and beliefs through the use of hypothetical conflict situations and questionnaire about conflict beliefs. In addition, there was a desire to assess the links between conflict resolution strategies and conflict beliefs. The study involved 94 people aged 20-65. It turned out that women and men use conflict resolution strategies depending on the specific conflict situation. Across situations, women used the highest percentage of compromise and domination, while men used conflict resolution strategies based on compromise, surrender and domination equally. It was also seen that women have normative beliefs about the conflict in a relationship, but men do not. The results did not confirm that constructive beliefs of adults are related to constructive and destructive beliefs, but to destructive conflict resolution strategies.

Keywords: conflict resolution strategies, conflict beliefs, hypothetical conflict situations, romantic relationship, gender differences

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Sissejuhatus

Konfliktide esinemine inimsuhtes on tavaline ja vältimatu (Argyle & Furnham, 1983; Guerrero, 2020). Psühholoogilises kirjanduses on käsitletud mitmesuguseid konfliktide vorme ja on välja toodud, et need võivad ulatuda väikestest kergesti lahendatavatest erimeelsustest suuremate vaidlusteni, mida on palju keerulisem lahendada ning mis võivad avaldada asjaosalistele pikaajalist mõju (Noakes & Rinaldi, 2006). Konflikti on määratletud kui vastuolu vähemalt kahe teineteisest sõltuva osapool vahel, kes tajuvad kokkusobimatuid eesmärke, väheseid ressursse ja teise sekkumist oma eesmärkide saavutamisse (Boyd & George, 2019; Coombs, 1987; Wilmot & Hocker, 2017, viidatud Guerrero, 2020 kaudu). Lisaks tuuakse välja konflikte uskumuste (Argyle & Furnham, 1983), hoiakute (Judd, 1978) ja teise poole mitte aktsepteeritud käitumise pärast (Fincham, Beach & Davila, 2004).

Konflikti peetakse tavaliselt negatiivseks sündmuseks (Noakes & Rinaldi, 2006). Teisalt on välja toodud, et partnerite vahelised erimeelsused ei ole sageli suhteid ähvardavad, vaid võivad viia positiivsete muutusteni. Täpsemalt, need võivad anda olulise positiivse panuse sotsiaalsesse ja emotsionaalsesse arengusse – pakkuda võimalust seisukohtade selgitamiseks, vastastikuse mõistmise ning omavaheliste sidemete tugevdamiseks (Jensen-Campbell, Graziano & Hair, 1996; Laursen & Collins, 1994). Konflikti mahasurumine võib põhjustada paigalseisu ja suutmatust muutuvate oludega kohaneda (Straus, 1979).

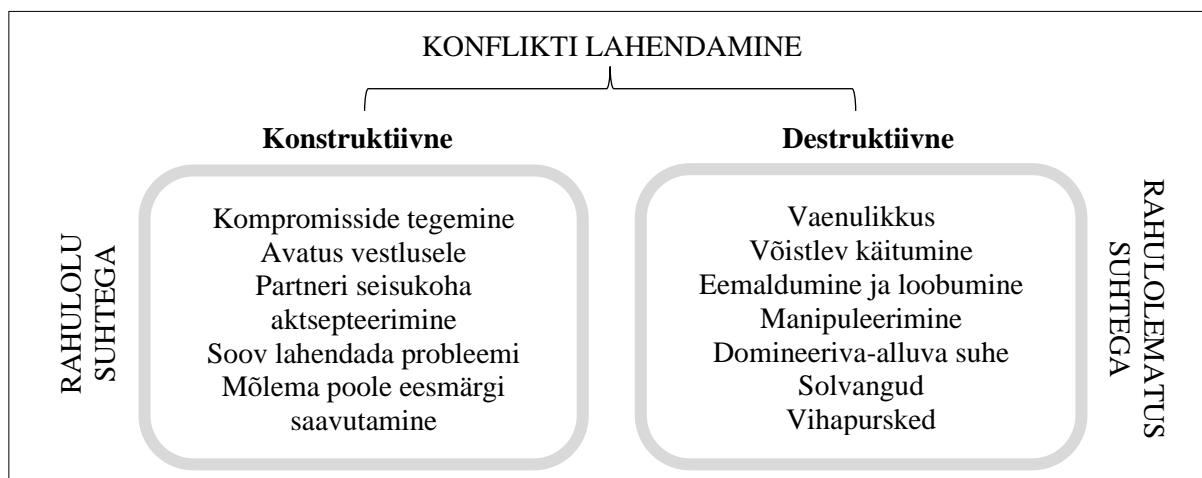
Konflikti lahendamise strateegiad paarisuhtes

Konflikti lahendamise strateegiad näivad kujunevat välja paarisuhte esimesel aastal (Schneewind & Gerhard, 2002) ja need võivad erineda sõltuvalt soost, kontekstist ning näiteks sellest, milliseid eesmärke kumbki osapool püüab saavutada (Keener, Strough & DiDonato, 2012). Probleemides olevaid ja probleemideta paare eristatakse just konfliktide lahendamise strateegiate järgi (Sternberg & Soriano, 1984) ning nende erinevused on seotud suhte rahulolu ja kvaliteediga (Bowman, 1990; Scheeren et al., 2014; Wheeler, Updegraff & Thayer, 2010).

Konfliktide lahendamise strateegiad laiemas käsitluses on konstruktiivsed ja destruktiiivsed (Birditt, Fingerman & Almeida, 2005). Mõlemat tüüpi strateegiad (vt joonis 1) võivad uuringute järgi viia nii positiivsete kui ka negatiivsete tagajärgedeni (Gottman, 1993; Overall et al., 2009). Samas on autoreid (nt Zacchilli & Hendrick, 2009), kes oma uurimustöö tulemusena on välja toonud ka kolmanda kategooria, kuhu liigituvad need konflikti

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

lahendamise strateegiad, mida konstruktiivsete ja destruktivsete alla ei saa kategoriseerida (nt alistumine ehk lähtumine eelkõige partneri vajadustest).

Joonis 1. Konflikti konstruktiivse ja destruktivse lahendamise erinevused ning mõju suhtele (autori koostatud Judd, 1978; Kurdek, 1994; Olson & Braithwaite, 2004 ja Rubenstein & Feldman, 1993 põhjal)

Paarisuhete osas näitavad uuringud, et nii mehed kui ka naised on oma partneriga rahulolevamad, kui nad kasutavad koostööl põhinevat konflikti lahendamise strateegiat (Greef & Bruyne, 2000). Konfliktide konstruktiivne lahendamise oskus on edukate suhete üks peamisi näitajaid, mille kaudu on võimalik oma suhte kestvust pikendada (Bradbury, Fincham & Beach, 2000; Weisskirch & Delevi, 2013), kuna need sageli leevendavad konflikte, võimaldavad jätkata suhtlemist ja pakuvad võimalust jõuda õiglaste lahendusteni. Destruktiivsed strateegiad seevastu süvendavad konflikte ja põhjustavad sageli ebavõrdseid lahendusi ning suhtlemise katkestamist (Jensen-Campbell & Graziano, 2001). Lisaks võib paar kannatada ebarahuldavate suhete all (Fincham et al., 2004; Greef & Bruyne, 2000; McNulty & Russell, 2010; Scheeren et al., 2014), konfliktid võivad laieneda perevägivallaks (Bonache, Gonzalez-Mendez & Krahé, 2019; Salazar, 2015) ja neid seostatakse lahutuse kõrgema määraga (Birditt et al., 2010; Lantagne, Furman & Novak, 2017).

Konflikti lahendamise strateegiate kitsamas käsitluses on mitmeid lähenemisi. Erinevate autorite poolt pakutavate konflikti lahendamise strateegiate arv ja nimetused küll varieeruvad, kuid sisu poolest on need üsna kattuvad (vt tabel 1).

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Tabel 1. Konflikti lahendamise strateegiad erinevate autorite käsitlustes

Autorid	Konflikti lahendamise strateegiad
Gottman, 1993	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valideerija/ kehtestaja (<i>validator</i>) 2. Ebapüsiv/ muutlik (<i>volatile</i>) 3. Vältija (<i>avoider</i>)
Jensen-Campbell et al., 1996	<ol style="list-style-type: none"> 1. Võimu püüdlus (<i>power assertion</i>): füüsiline tegevus (<i>physical action</i>), kriitika (<i>criticism</i>), manipuleerimine (<i>manipulation</i>) 2. Loobumine (<i>disengagement</i>): eemaldumine (<i>walking away</i>), alistumine (<i>submission</i>), aktsepteerimine (<i>acceptance</i>), oota ja vaata (<i>wait and see</i>) 3. Läbirääkimised (<i>negotiation</i>): kompromiss (<i>compromise</i>), kolmanda osapoole vahendus (<i>third-party mediation</i>), taganemine (<i>stepping down</i>)
Rusbult, Zembrodt & Gunn, 1982	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktiivsed: lahkumine (<i>exit</i>), dialoog (<i>dialogue</i>) 2. Passiivsed: lojaalsus (<i>loyalty</i>), hoolimatus (<i>neglect</i>)
Sternberg & Soriano, 1984	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oota ja vaata (<i>wait and see</i>) 2. Aktsepteerimine (<i>accept the situation</i>) 3. Kolmanda osapoole sekkumine (<i>third-party intervention</i>) 4. Füüsiline tegu (<i>physical action</i>) 5. Majanduslik surve (<i>economic action</i>) 6. Öönestamine (<i>undermine esteem</i>) 7. Taganemine (<i>step down</i>)
Zacchilli & Hendrick, 2009	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompromiss (<i>compromise</i>) 2. Domineerimine (<i>domination</i>) 3. Alistumine (<i>submission</i>) 4. Vältimine (<i>avoidance</i>) 5. Eraldumine (<i>separation</i>)
Thomas & Kilmann, 1975	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koostöö (<i>collaborating</i>) 2. Lepikkus (<i>accommodating</i>) 3. Kompromiss (<i>compromising</i>) 4. Võistlev (<i>competing</i>) 5. Vältimine (<i>avoiding</i>)

Senised uurimused, mis käsitlevad meeste ja naiste vahelisi erinevusi konfliktide lahendamise strateegiates, on jõudnud mõneti erinevate tulemusteni. Kunczewicz (2011), kes võttis aluseks Rusbult ja tema kaaskolleegeide (1982) lähisuhtes esinevate konfliktide lahendamise strateegiate tüpoloogia, leidis, et mehed kasutasid naistest rohkem passiivset ning konstruktiivset konflikti lahendamise strateegiat, lootes, et probleem laheneb iseenesest. Naised aga kasutasid sageli destruktivistset strateegiat (lahkumine ja hoolimatus). Dialoogi strateegiat kasutasid nii mehed kui naised sarnase intensiivsusega.

Delatorre ja Wagner (2018) leidsid samuti, et mehed kasutasid abielus rohkem kompromissil ning naised rünnakul põhinevat konfliktide lahendamise strateegiat. Christensen ja Shenk (1991) ning Keener jt (2012) toovad välja, et naised on nõudlikumad ja kasutavad rünnakul põhinevat konflikti lahendamise strateegiat, samas kui mehed võivad konfliktist taganeda. Wheeler jt (2010), kes uurisid Mehhiko päritolu paare, tõid välja, et nii mehed kui naised kasutasid lahendustele suunatud konfliktide lahendamise strateegiaid rohkem kui teisi

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

lähenemisviise. Lisaks selgus nende uurimusest, sarnaselt eelpool väljatoodule, et naised kasutasid kontrolli- ja mehed vältimisstrateegiaid. Uurimistöö autorid põhjendavad seda väärtustega, mida võetakse kaasa päritolu perekonnast. Näiteks, naiste traditsiooniline roll on suhete säilitamine, millest tulenevalt tuntakse end vastutavana oma suhte säilitamise eest, kasutades selleks rohkem kontrollistrateegiaid. Vältimis- või taganemisstiili, mida enamasti kasutavad mehed, peetakse domineerivaks käitumiseks, kus loobutakse vestlusest ja eemaldutakse teisest poolest (Kurdek, 1994).

Konflikti uskumused paarisuhtes

Olemasolev kirjandus annab alust arvata, et mehed ja naised ei erine mitte ainult selle poolest, kuidas nad konflikte lahendavad, vaid ka selles, kuidas nad konflikti suhtuvad (Burman, Margolin & John, 1993; Straus, 1979). Siiani on üsna vähe teada inimeste uskumustest konflikti kohta romantilistes suhetes (Simon, Kobielski & Martin, 2008) ja seda eriti sooliste erinevuste välja toomisel.

Üksikisikute uskumused on keerulised ja hõlmavad nii ühiskondlikke, kultuurilisi kui ka perekondlikke väärtussüsteeme ning isiksuseomadusi või hoiakuid (Ricco & Sierra, 2017). Konkreetsed uskumused ja ootused on integreeritud uskumuste süsteemidesse, mis kujundavad osaliselt indiviidide konkreetsete olukordade tõlgendusi ning töötlemist (Perozynski & Kramer, 1999). Sotsiaalse informatsiooni töötlemise teooria järgi mõjutavad üldised teadmised sotsiaalse käitumise kohta ka seda, kuidas indiviidid lisaks olukordade töötlemisele neile ka reageerivad (Crick & Dodge, 1994; Simon et al., 2008). Konflikti uskumused aitavad indiviidil määratleda, mis on konkreetsetes olukorras hea või halb ja suunavad inimese käitumist konflikti ajal (Feiring, Simon & Markus, 2018; Simon et al., 2008).

Päritoluperekonna kogemused mõjutavad seda, kuidas inimesed maailma näevad (Riggio & Fite, 2006) ja vanemate konfliktid mõjutavad järglaste hoiakuid ning veendumusi (Kozuch & Cooney, 1995, viidatud Toomey & Nelson, 2001 kaudu). Näiteks, on leitud positiivne seos vanematevahelise konflikti ja noorte uskumuste vahel, et agressioon on normaalne ning õigustatav (Marcus, Lindahl & Malik, 2001) ja noorukieas poisid, kes kogesid agressiivsemat konflikti, peavad agressiooni romantilistes suhetes vastuvõetavaks (Kinsfogel & Grych, 2004).

Senine kirjandus konflikti uskumuste teemal, sarnaselt konflikti lahendamise strateegiate laiema käsitlemise järgi, pakub konstruktiivset ja destruktiivset uskumuse mõõdet (nt Feiring et

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

al., 2018; Simon et al., 2008). Simon ja tema kaaskolleegid (2008) toovad välja, et konstruktiivsed ja destruktiivsed konflikti uskumused on olulised konfliktikäitumise ennustajad. Konstruktiivsed konflikti uskumused (konfliktid on hea viis erimeelsuste lahendamiseks, need võivad parandada omavahelist suhtlemist, suurendada teineteise mõistmist jms) on seotud läbirääkimiste ja kompromisside kasutamisega paarisuhtes konflikti ajal, mis suhteid soodustavad. Destruktiivsed konflikti uskumused (konfliktid kahjustavad suhet, keegi võib saada haiget või tunda end halvasti, konfliktid on märk sellest, et suhe võib lõppeda jms) on seotud rohkem destruktiivsete konflikti lahendamise viisidega. Uskumus, et suhtekonfliktid on paarisuhtes tavalised, peavad nimetatud autorid pigem konstruktiivseks kui destruktiivseks uskumuseks.

Seniste vähete uuringute põhjal on välja toodud, et olenevalt teemast omavad nii naised kui ka mehed destruktiivseid ja konstruktiivseid uskumusi. Naised on rohkem tundlikumad ja emotsionaalsemad (Crane & Testa, 2014; Mathieson et al., 2011) ning nad võivad konflikte tõlgendada kui ohtu oma suhtele, arvates, et nende partner teeb neile haiget või soovib suhet lõpetada (Bekker & van Assen, 2008; Feiring et al., 2018), mis viitab destruktiivsele konflikti uskumusele. Teisalt, tänu oma empaatilisusele ja tundlikkusele (Bekker & van Assen, 2008) võivad nad uskuda, et konflikt võib aidata nende suhet partneriga hoopis tugevdada, viidates konstruktiivsele uskumusele. Meeste puhul on täheldatud suuremat agressiooni kui naistel ja seda seoses suhte purunemisega seotud ärevusega (Feiring et al., 2018).

Feiring jt (2018) uurisid paarisuhtes olevate meeste ning naiste konfliktitõlgenduste seost konflikti uskumuste ja strateegiatega. Nende uurimusest selgus, et naised kasutasid meestega võrreldes rohkem halvustamist (väljendeid ja sõnu, mis sisaldasid halvustavaid emotsioone nagu viha ning põlgus ning hinnanguid varasematele käitumisviisidele), mis võivad aga suurendada agressiooni tõenäosust veelgi ja takistada püüdlusi lahendada probleeme positiivsel viisil (Fischer & Evers, 2011). Teisalt, võib juhtuda, et naistel on paarisuhtes põhiliste ootuste (nt lojaalsus, emotsionaalne tugi) täitmiseks kõrgemad standardid (Feiring et al., 2018) ja sellest tulenevalt võivad nad tõlgendada puudujääke sellistes ootustes negatiivselt, kirjutavad MacEvoy ning Asher (2012). Sarnaselt Simon jt (2008) uurimusele, selgus ka Feiring jt (2018) uurimuses, et sugude lõikes olid konstruktiivsemad tõlgendused seotud konstruktiivsemate konflikti uskumustega ja probleemide positiivse lahendamise. Nad järeldavad, et konflikti konstruktiivsed tõlgendused ennustavad suhtlemise parandamise ja erimeelsuste lahendamise potentsiaali.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Boyd ja George (2019) uurisid soolisi erinevusi hoiakutes konflikti suhtes. Nende uurimusest selgus, et meeste ja naiste vaatenurgad olid rohkem sarnased kui erinevad. Teisalt leiti ka huvitavaid erinevusi sugude vahel. Naised pidasid konflikte paarisuhte normaalseks osaks, mis on konstruktiivne uskumus. Meeste uskumused olid nii konstruktiivsed (nt probleemide lahendamisel on nad tõhusad) kui ka destruktiiivsed (nt konfliktid tekivad seetõttu, et inimesed on isekad).

Käesolev uurimustöö

Käesolev uurimustöö keskendub paarisuhtes olevate meeste ja naiste erinevustele konfliktide lahendamise strateegiates ning konflikti uskumustes. Seni on rohkem uuritud konflikti strateegiaid ja vähem on tähelepanu osutatud paarisuhtes esinevatele konflikti uskumustele ning strateegiate ja uskumuste omavahelisele seosele.

Käesolevas töös hinnatakse konflikti uskumusi Simon jt (2008) küsimustiku eeskujul ja konflikti lahendamise strateegiate uurimiseks kasutatakse hüpoteetilisi konfliktiolukordi. Holdsworth, Thomas ja Sandri (2018) toovad välja, et hüpoteetilised olukorrad on osalejate jaoks lihtsalt mõistetavad ja ajaliselt efektiivsed ning need pakuvad piisavalt konteksti, et vähendada ebaselgust. Uurijal võimaldab see aga kontrollida esitatavat konfliktisituatsiooni. Nõrkustena võib välja tuua selle, et vastused etteantud olukordadele ei pruugi ennustada seda, kuidas inimene reageerib konfliktidele „päris elus“ (Jensen-Campbell & Graziano, 2001).

Uurimustöö eesmärk on välja selgitada, millised on soolised erinevused täiskasvanute paarisuhtes esineva konflikti lahendamise strateegiates ja konflikti uskumustes. Lisaks, millised on konflikti lahendamise strateegiate ja uskumuste omavahelised seosed. Tulenevalt senistest uurimustest ja teooria osas väljatoodule, püstitati töös järgmised hüpoteesid:

- 1) Naised, võrreldes meestega, kasutavad paarisuhtes rohkem destruktiiivseid ja vähem konstruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid;
- 2) Naistel, võrreldes meestega, on normatiivsemad uskumused paarisuhtes esinevast konfliktist;
- 3) Konstruktiivseid strateegiaid kasutavatel täiskasvanutel on konstruktiivsemad ja destruktiiivseid strateegiaid kasutavatel täiskasvanutel on destruktiiivsemad konflikti uskumused.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Meetod

Valim

Uurimuses osales kokku 94 paarisuhtes olevat täiskasvanut (61 naist ja 33 meest) vanuses 20 kuni 65 aastat ($M = 41,56$; $SD = 9,52$). Uurimuses osalenud täiskasvanutest 64% oli kõrg-, 17% kutse- ja 11% keskharidus. 7% omasid põhi- ja 1% algharidust. Uurimuses osales täiskasvanuid, kes on olnud paarisuhtes kuni 3 aastat (19%), 4 kuni 9 (31%), 10 kuni 15 (12%), 16 kuni 21 (20%) ja 22 ning enam aastat (18%).

Mõõtevahend ja protseduur

Küsitlus viidi läbi interneti vahendusel ja andmeid koguti vahemikus 10.02.2021 kuni 29.02.2021. Uurimuses osalemise kutses oli välja toodud lühidalt uuringu eesmärk ja konflikti definitsioon. Uurimuses osalemine oli vabatahtlik ja osalejatel oli võimalik uurimuses osalemine jätta igal hetkel pooleli või sellest loobuda.

Konflikti lahendamise strateegiad. Paarisuhtes olevate täiskasvanute konflikti lahendamise strateegiaid uuriti kolme hüpoteetilise olukorra kaudu. Nende loomisel võeti aluseks Jensen-Campbell ja Graziano (2001) ning Winstok, Smadar-Dror ja Weinberg (2018) uurimuses välja toodud olukorrad, mida kohandati käesoleva uurimuse jaoks. Loodud konfliktiolukordasid piloteeriti, mille kaudu testiti nende arusaadavust ja realistlikkust. Hüpoteetilised konfliktiolukorrad käesolevas uurimuses olid järgmised:

- 1) Olukord 1 (prügikast ja e-kiri) – *Kujuta ette olukorda, kus oled hõivatud väga olulisele e-kirjale vastamisega. Sinu partner tuleb ja nõuab, et jätaksid oma tegevuse pooleli ja viiksid kohe prügikasti välja.*
- 2) Olukord 2 (telesaade) – *Kujuta ette, et Sul on üks lemmiksaade, mida igal kolmapäeva õhtul telekast vaatad. Oled just seda saadet vaatama asunud, kui Su partner tuleb ja nõuab, et Sa kanalit vahetaksid, sest tema tahab uudiseid vaadata.*
- 3) Olukord 3 (suhtele pühendumine) – *Kujuta ette, et räägid õhtul partneriga oma möödunud päevast. Ühtäkki ütleb Su partner, et tema meelest ei pühenda Sa suhtele piisavalt aega ja võiksid talle igapäevaselt rohkem tähelepanu pöörata.*

Pärast konfliktiolukordade esitamist paluti osalejatel kirjalikult vastata, kuidas nemad sellises olukorras käituksid ja mida nad vastaksid oma partnerile. Avatud vastuste kodeerimisel võeti aluseks Feiring jt (2018), Zacchilli ning Hendrick (2009) artiklid ja käesolevas uuringus saadud

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes tulemused. Nendest lähtuvalt jagati vastused kuude kategooriasse, millest osa peegeldab sisu poolest konstruktiivseid ja osa destruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid (vt tabel 2).

Tabel 2. Hüpooteetiliste konfliktide lahendamise strateegiad ja nende kirjeldused

Strateegia	Kirjeldus	Näide vastustest	
Konstruktiivne 1. kompromiss	Mõlema partneri ootuste rahuldamine. Läbirääkimisi peetakse partnerit austaval viisil. Partneri poolt tõstatatud temaga nõustumine, millele eelnevalt ei ole mõeldud ja millega soovitakse tegeleda.	„Selgitaksin rahulikult toonil, et hetkel on üks oluline asi pooleli, aga kui olen selle lõpetanud, siis saan prügikasti välja viia“ (n59)	
Destruktiivne	2. vältimine	Konflikti olemasolu välistamine; arutlemise vältimine; teema üleviimine teisele temale. Võimalik hilisem teema juurde naasmine.	„Vahetan teemat“ (n28)
	3. domineerimine	Lähtumine eelkõige enda tahtmistest. Partnerile pakutakse enda poolt sobivaid lahendusi (arvamust küsimata); negatiivsed emotsioonid; partneri ootele panek.	„Ma ei oleks suhtes inimesega, kes tahab uudiseid vaadata. Aga sellise nõudmise liikkaks tagasi ilma pikema jututa“ (n60)
Ei konstruktiivne ega destruktiivne	4. täiendavad asjaolud	Olukorra lahendamine sõltub kontekstist. Partner võib vajada mõtlemisaega, esitada täpsustavaid küsimusi või jagada ise selgitusi. Ei ole teada, mis strateegiaid pärast täpsustusi kasutatakse.	„Võib-olla, oleneb olukorrast, küsiksin, kas tal endal on äkki aega seda teha. Muu dialoog sõltub kontekstist, et miks just mina ja miks kiiresti. Kas on vastav kokulepe või ma pole seda teinud juba paar päeva vms“ (n1)
	5. alistumine	Lähtumine eelkõige partneri soovidest ja vajadustest. Partneril lastakse vastu võtta otsuseid. Partneriga nõustumine ilma põhjendusteta.	„Tuleb teha mis partner palub aga need e-kirjadega on aega vastata!“ (n68)
	6. muu	Kõik ülejäänud, mis eelnevatesse ei liigitunud.	„Kahjuks ei ole telekat“ (n34); „Ei“ (n38); „Mismõttes nagu...“ (n43)

Konflikti uskumused. Konflikti uskumusi hinnati Simon ja Kobielski (viidatud Sinclair, 2010 ja Simon et al., 2008 kaudu) välja töötatud konflikti uskumuste küsimustiku (*The Beliefs about Conflict Inventory*) eeskujul. Käesolevas uurimuses kasutati nimetatud küsimustiku kolme skaala üheksa väidet. Nendeks olid: normatiivsus (nt *konfliktid on paratamatud, kui romantilised partnerid veedavad palju aega koos*), konstruktiivsus (nt *konfliktid on hea viis romantilises suhtes esinevate erimeelsuste lahendamiseks*) ja destruktiivsus (nt *konfliktid tähendavad, et romantiline suhe võib peagi laguneda*). Igat väidet hinnati 5-punktilisel Likerti skaalal (1 – ei nõustu üldse; 2 – pigem ei nõustu; 3 – nii ja naa; 4 – pigem nõustun; 5- nõustun täielikult).

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Statistiline andmeanalüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati andmetöötlusprogrammi *JASP 0.14.1.0*. Kõigepealt uuriti hii-ruut testiga (*chi-squared test*) soolisi erinevusi paarisuhtes kasutatavates konflikti lahendamise strateegiates. Sooliste erinevuste uurimiseks konflikti uskumustes kasutati sõltumatute gruppidega t-testi. Konflikti lahendamise strateegiate ja uskumuste omavahelise seose välja toomiseks viidi läbi ühesuunaline ANOVA (*One-Way ANOVA*) analüüs. Sõltuvaks muutujaks olid konflikti uskumused ja sõltumatuks konfliktiolukorrad.

Tulemused

Konflikti lahendamise strateegiad

Konfliktiolukordade üleselt olid täiskasvanute konflikti lahendamise strateegiate jaotus järgmine: kompromiss (35%), domineerimine (23%), täiendavad asjaolud (17%), alistumine (16%), vältimine (5%) ja muu (4%). Konfliktiolukordade lõikes leiti aga mõnevõrra erinevad tulemused (vt tabel 3). Esimese konfliktiolukorra lahendamisel kasutati kõige enam kompromissil (54%) ja domineerimisel (28%) põhinevaid strateegiaid. Teise olukorra lahendamisel olid esindatud domineerimine (31%), kompromiss (27%) ja alistumine (24%). Viimase olukorra lahendamisel kasutati kõige sagedamini täiendavatel asjaoludel (27%), kompromissil (24%) ja alistumisel (20%) põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid.

Tabel 3. Meeste ja naiste konfliktide lahendamise strateegiad kolmes olukorras

Konflikti lahendamise strateegiad	Prügikast ja e-kiri (%)		Telesaade (%)		Suhtele pühendumine (%)	
	Naine	Mees	Naine	Mees	Naine	Mees
1. Kompromiss	59,02	45,46	31,15	18,18	24,59	24,24
2. Vältimine	1,64	0	1,64	0	16,39	6,06
3. Domineerimine	21,31	39,39	32,79	27,27	11,48	9,09
4. Täiendavad asjaolud	16,39	6,06	11,48	12,12	32,79	15,15
5. Alistumine	1,64	9,09	18,03	36,36	11,48	36,36
6. Muu	0	0	4,92	6,06	3,28	9,09

Uurimusest selgus, et olukordade üleselt kasutasid naised kõige enam kompromissil (38%), seejärel domineerimisel (22%) ja täiendavatel asjaoludel (20%) põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Kõige vähem kasutasid naised alistumist (10%), vältimist (7%) ja muid strateegiaid (3%). Meeste puhul olid kolm konflikti lahendamise strateegiat üsna võrdselt esindatud: kompromiss (29%), alistumine (27%) ja domineerimine (25%) ning seejärel täiendavad asjaolud (11%). Muid strateegiaid (5%) ja vältimist (2%) kasutasid mehed kõige vähem. Konstruktiivsete ja destruktivistsete konflikti lahendamise strateegiate jaotus oli

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

järgmine: naistel vastavalt 38% ja 28% ning meestel 29% ja 27%. Muid strateegiaid kasutasid naised 33% ja mehed 43% juhtudel.

Hii-ruut testist selgus sooline erinevus tendentsi tasemel prügikasti ja e-kirja-teemalises konfliktiolukorras kasutatavate konflikti lahendamise strateegiates ($\chi^2(3, N = 93) = 7,80; p = 0,05$). Naised, võrreldes meestega, kasutasid esimeses konfliktiolukorras kompromissil ja täiendavatel asjaoludel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid sagedamini. Mehed, võrreldes naistega, kasutasid aga rohkem domineerimisel ja alistumisel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid.

Statistiliselt oluline erinevus leiti ka suhtele pühendumisega seotud konfliktiolukorras kasutatavate konflikti lahendamise strateegiates ($\chi^2(5, N = 94) = 12,33; p = 0,03$). Naised, võrreldes meestega, kasutasid rohkem vältimisel ja täiendavatel asjaoludel põhinevaid strateegiaid. Mehed kasutasid alistumisel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid rohkem kui naised. Soolisi erinevusi ei ilmnenud telesaate-teemalises konfliktiolukorras kasutatud strateegiates ($\chi^2(4, N = 93) = 4,54; p = 0,34$).

Konflikti uskumused

Tabelis 4 on välja toodud konstruktiivse, normatiivse ja destruktiiivse konflikti uskumuse kirjeldavad statistikud ning sisereliaabluse näitajad. Tabelist nähtub, et paarisuhtes olevate täiskasvanute uskumused on pigem konstruktiivsed kui destruktiiivsed.

Tabel 4. Konflikti uskumuste kirjeldavad statistikud sugude lõikes ja sisereliaabluskoeffitsendid

Konflikti uskumus	Naine (<i>n</i> = 61)		Mees (<i>n</i> = 33)		Kokku (<i>N</i> = 94)		<i>a</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
Konstruktiivne	3,43	0,86	3,51	0,80	3,46	0,83	0,64
Normatiivne	3,80	0,80	3,42	0,89	3,67	0,85	0,61
Destruktiivne	2,48	0,79	2,72	1,04	2,56	0,89	0,77

Konflikti uskumuste normaalsuse skaalal oli naiste keskmine tulemus ($M = 3,80; SD = 0,80$) statistiliselt oluliselt kõrgem kui meestel ($M = 3,42; SD = 0,89$), ($t(92) = 2,112; p = 0,04$; Cohen'i $d = 0,456$). Konflikti uskumuste kahes skaalas, konstruktiivsus ($t(92) = -0,410; p = 0,683$; Cohen'i $d = -0,088$) ja destruktiiivsus ($t(92) = -1,235; p = 0,220$; Cohen'i $d = -0,267$), soolisi erinevusi ei ilmnenud.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Seos konflikti lahendamise strateegiate ja uskumuste vahel

Ühesuunalise dispersioonanalüüsi Welchi testi tulemus näitas olulist erinevust esimeses konfliktiolukorras erinevaid konflikti lahendamise strateegiaid kasutanud täiskasvanute konstruktiivsetes uskumustes ($F(3,12) = 4,85; p = 0,02; \eta^2 = 0,09$). Holm post-hoc keskmistest võrdlustest selgus, et täiskasvanutel, kes kasutasid täiendavatel asjaoludel ($M = 4,06; SD = 0,51$) põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid oli oluliselt kõrgem konstruktiivsete uskumuste skoor, kui nendel, kes kasutasid domineerimisel ($M = 3,24; SD = 0,98; p = 0,03$) ja kompromissil ($M = 3,42; SD = 0,72; p = 0,08$) põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid.

Sarnased tulemused leiti ka täiskasvanute normatiivsete uskumuste ja esimeses konfliktiolukorras kasutatavate konflikti lahendamise strateegiates ($F(3,89) = 4,11; p = 0,009; \eta^2 = 0,12$). Holm post-hoc kaudu selgus, et nendel, kes kasutasid täiendavatel asjaoludel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid ($M = 4,36; SD = 0,56$), olid kõrgemad skoorid normatiivsetes uskumustes, võrreldes nendega, kes kasutasid domineerimisel ($M = 3,37; SD = 0,74; p = 0,004$) ja kompromissil ($M = 3,66; SD = 0,90; p = 0,042$) põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Statistiliselt olulisi erinevusi ei leitud teistes konfliktiolukordades erinevaid konflikti lahendamise strateegiaid kasutanud täiskasvanute uskumustes.

Arutelu ja järeldused

Käesolevas uurimustöös uuriti soolisi erinevusi täiskasvanute paarisuhtes esineva konflikti lahendamise strateegiates ja uskumustes ning toodi välja nende omavahelised seosed. Mainitud uurimisvaldkond on saanud siiani vähe tähelepanu ja seda eriti konflikti uskumuste osas.

Soolised erinevused konflikti lahendamise strateegiates

Konfliktiolukordade üleselt ja situatsioonipõhiselt kasutatud konflikti lahendamise strateegiate põhjal võib teha mõneti erinevaid järeldusi. Tulemustest selgus, et paarisuhtes olevad täiskasvanud kasutasid konfliktiolukordade üleselt kõige enam kompromissil ja domineerimisel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Mõnevõrra vähem kasutati täiendavaid asjaolusid ja alistumist ning kõige vähem oli esindatud vältimine. Erinevate konfliktide lahendamise strateegiate osas esines mõningaid soolisi erinevusi. Protsentuaalselt kasutasid naised kõige enam kompromissil ja seejärel domineerimisel põhinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Meeste seas olid võrdselt esindatud nii kompromiss, alistumine kui ka domineerimine. Kahe kategooria lõikes ja olukordade üleselt, kasutasid nii mehed kui naised

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

protsentuaalselt enim konstruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid (kusjuures meeste puhul oli konstruktiivsete ja destruktiiivsete konfliktide lahendamise strateegiate vahe vaid paar protsenti). Naised, võrreldes meestega, kasutasid konstruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid rohkem. Destruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid kasutati sugude lõikes üsna võrdselt.

Vaadates meeste ja naiste vastuseid kolmes konfliktiolukorras eraldi, leiti statistiliselt oluline erinevus esimeses (prügikasti ja e-kirja) ning kolmandas (suhtele pühendumise) situatsioonis. Naised, võrreldes meestega, kasutasid esimeses olukorras kompromissil ja täiendavatel asjaoludel põhinevaid strateegiaid ning mehed domineerimist ja alistumist. Suhtele pühendumise olukorras aga selgusid mõneti teised tulemused: naised kasutasid rohkem vältimist ja täiendavaid asjaolusid ning mehed taaskord alistumist. Esimene hüpotees, et naised kasutavad rohkem destruktiiivseid kui konstruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid, antud töös kinnitust ei leidnud, kuna erinevates olukordades kasutasid nii naised kui ka mehed erinevaid konflikti lahendamise strateegiaid. Esimeses situatsioonis selgusid isegi pigem vastupidised tulemused ennustatule: naised kasutasid rohkem konstruktiivseid (kompromiss) ja mehed enim destruktiiivseid (domineerimine) konflikti lahendamise strateegiaid.

Põhjuseid, miks mehed ja naised teatud konflikti lahendamise strateegiaid võisid olukordades lahendamisel rohkem eelistada, võib olla mitmeid. Näiteks, kompromissil ja täiendavatel asjaoludel põhinevate konflikti lahendamise strateegiate kasutamise osas võivad olla sõltuvalt soost erinevad tähendused. Naiste jaoks võivad need tähendada vahetut suhtlemist, suuremat avatust ja tugevamat vajadust jagada oma mõtteid ning tundeid. Samadel põhjustel võivad nad kõigepealt juhtida tähelepanu probleemile või raskuste olemasolule ning vajada selgitusi ja põhjendusi. Mehed seevastu võivad olla rohkem valmis probleemi tõhusamalt lahendada, kuna neil on suurem võime eraldada emotsioonid kognitiivsest sfäärist (Blum, 2000, viidatud Kuncewicz, 2011 kaudu).

Meeste eelistus alistumisel põhinevate konflikti lahendamise strateegiate kasutamisel võib olla tingitud sellest, et nad ei suuda taluda püsivalt kõrget füsioloogilist erutust, võrreldes naistega ja seetõttu tõmbuvad nad pigem tagasi või alistuvad, et vältida ebamugavustunnet (Holley, Sturm & Levenson, 2010). Mõnikord võib põhjuseks olla ka naiste tõstatud küsimustesse mitte süvenemine (Heavey, Christensen & Malamuth, 1995).

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Varasemalt on leitud, et mehed kasutavad rohkem vältimist ja naised agressiivsemat lähenemist (Christensen & Heavey, 1990; Kurdek, 2001). Nagu mainitud, siis antud uurimuse tulemustest selgus, et naised olid need, kes kasutasid vältimist rohkem kui mehed. Üheks selgituseks võib olla see, et naised võivad suruda oma rahulolematuse pigem alla, kui et riskivad konfliktide potentsiaalselt tekkivate negatiivsete tagajärgedega (Scanzoni & Fox, 1980) ja neil võib puududa usk võimalusest muuta ebasoodsat konfliktisituatsiooni. Teisalt võib vältimine naiste puhul olla oma partneri kaudseks karistamise viisiks, mille kaudu saada näiteks tähelepanu (Kuncewicz, 2011). Uuemad uuringud on ka välja toonud, et vältimine ei sõltu mitte niivõrd soost, vaid sellest, kes tõstatab üles konflikti teema (Eldridge et al., 2007; Holley et al., 2010).

Kokkuvõtvalt võib tulemuste põhjal järeldada seda, et nii mehed kui naised kasutavad nii konstruktiivseid kui ka destruktivseid konflikti lahendamise strateegiaid ja nende kasutamine sõltub konkreetsest olukorrast. Konfliktile reageerimise osas võidakse rakendada mistahes strateegiat või käitumist, mida kasutatakse tajutud huvi või eesmärgi kokkusobimatuse juhtimiseks või lahendamiseks (Rhoades & Arnold, 1999). Igapäevaelus kasutavad paarisuhtes olevad täiskasvanud sageli konfliktide lahendamisel samaaegselt erinevaid strateegiaid, mis on omavahel tihedalt seotud (nt füüsiline ja verbaalne agressioon, nõudmine jms). Teisisõnu, paarisuhete staatust ei pruugi kujundada mitte partnerite konkreetset, individuaalsed konfliktide lahendamise strateegiaid, vaid eri tüüpi konfliktide lahendamise strateegiate keerukad kombinatsioonid (Li et al., 2019).

Soolised erinevused konflikti uskumustes

Töös uuriti ka soolisi erinevusi konflikti uskumustes ja püstitatud hüpotees sai kinnitust: naistel, võrreldes meestega, on normatiivsemad uskumused paarisuhtes esinevast konfliktist. Seega, naised omavad uskumust, et konfliktid on paarisuhtes tavalised ja paratamatud, kui partnerid veedavad palju aega koos. Lisaks on välja toodud, et naiste arvates võivad konfliktid suhet oma partneriga tugevdada (Boyd & George, 2019; Feiring et al., 2018) ja võrreldes meestega, on nad rohkem keskendunud suhte hoidmisele ja teiste vajaduste rahuldamisele. Seevastu mehed on pühendunud eelkõige enese vajaduste rahuldamisele (Keener et al., 2012).

Normatiivseid uskumusi peetakse pigem konstruktiivseteks kui destruktivseteks uskumusteks (Simon et al., 2008). Tuginedes uskumustele, mis võivad hõlmata endas jõupingutusi partneri vaatenurga mõistmiseks konfliktiolukorra ajal, võivad naised varasemate uurimuste tulemuste järgi kasutada eelkõige konstruktiivseid konflikti lahendamise strateegiaid (Péloquin &

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Lafontaine, 2010; Schröder-Abé & Schütz, 2011), kuna need on kooskõlas nende minakontseptsiooniga, mille järgi on olulised suhtekvaliteet ning teisest hoolimine (Feiring et al., 2018).

Konflikti uskumuste seos konflikti lahendamise strateegiatega

Ka selles uurimuses eeldati, et täiskasvanute konstruktiivsed uskumused on seotud konstruktiivsete ja destruktiiivsed uskumused destruktiiivsete konflikti lahendamise strateegiatega. Saadud tulemused olid ootamatud. Kuigi selgus, et naistel olid konflikti osas normatiivsemad uskumused ja olukordade üleselt nad kasutasid meestest rohkem konstruktiivseid strateegiaid, siis situatsioonipõhiselt ei leitud seost konstruktiivsete uskumuste ja konstruktiivsete strateegiate vahel. Seoseid leiti vaid esimeses konfliktiolukorras (prügikast ja e-kiri) kasutatud ühe konflikti lahendamise strateegia ja kahe konflikti uskumuse vahel. Nimelt, konstruktiivsete ja normatiivsete uskumustega täiskasvanud kasutasid rohkem täiendavatel asjaoludel põhinevaid strateegiaid (neid, mis ei kuulunud konstruktiivsete ega destruktiiivsete konflikti lahendamise strateegiate kategooriasse). Saadud tulemused ei kinnita varasemaid järeldusi (nt Murphy & Eisenberg, 2002; Stein & Albro, 2001), et konstruktiivsed konflikti uskumused soodustaksid konstruktiivsete ja destruktiiivsed uskumused destruktiiivsete konflikti lahendamise strateegiate kasutamist paarisuhtes.

Leitud seoste esinemine vaid ühes konkreetses (prügikast ja e-kiri) konfliktiolukorras võib olla seotud sellega, et uurimuses osalenud täiskasvanute jaoks oli hüpoteetiline situatsioon igapäevaelus esinevale sarnane. Tänu igapäevaelust tuttavale olukorrale võivad neil olla välja kujunenud selle teemaga seoses normatiivsed ja konstruktiivsed uskumused, mis juhivad nende mõtlemist ja käitumist. Nimetatud uskumusi omavad täiskasvanud leiavad, et konfliktid on suhtes paratamatud, need pigem suurendavad teineteise mõistmist ja annavad võimaluse erimeelsuste lahendamiseks ning suhte parandamiseks (Simon et al., 2008). Täiendavatel asjaoludel põhinevate strateegiate kasutamisel võivad normatiivsed ja konstruktiivsed uskumused olla aluseks sellele, et täiskasvanud vajavad olukorra lahendamiseks oma partnerilt rohkem selgitusi ning põhjendusi, mis aitaks neil otsustada, mis oleks parim võimalik viis antud olukorda lahendada.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Töö piirangud ja tulevased uuringud

Käesoleva töö üheks piiranguks on valimi väiksus ja sooline ebavõrdsus. Valimisse kuulus kokku vaid 94 paarisuhtes olevat täiskasvanut (naisi 61 ja mehi 33). Mainitud põhjuste tõttu tuleb tulemuste üldistamisel olla ettevaatlik.

Töö puuduseks võib pidada ka uskumuste hindamist, kuna ei olnud eestikeelset valideeritud küsimustikku. Kolmandaks puuduseks saab välja tuua selle, et töös kasutatavate hüpoteetiliste konfliktiolukordade abil ei saa hinnata täiskasvanute „tegelikku“ konfliktikäitumist. Vabas vormis vastuseid oli kohati keeruline kodeerida. Paarisuhtes olijatel, kelle igapäevaelus selliseid olukordi ei esine, võis olla keeruline vastata.

Antud teema vajaks kindlasti tulevikus rohkem tähelepanu, suurendades valimit, mis annaksid parema võimaluse usaldusväärsemate järelduste tegemiseks. Lisaks, oleks vajalik välja tuua erineva sisuga konfliktiolukordi, et uurimuses osalejad saaksid nendega paremini samastuda. Ideaalis võiks vähemalt kaks uurijat osaleda konflikti lahendamise strateegiate kategoriseerimisel, mille kaudu on võimalik saadud tulemusi omavahel võrrelda. Sooliste erinevuste mõistmisel konflikti lahendamise strateegiate osas, väärrib uurimist ka meeste-naiste poolt konkreetsete strateegiate kasutamise põhjused.

Kokkuvõte

Käesoleva uuringu tulemused näitavad, et sõltuvalt konfliktiolukorrast kasutavad naised ja mehed nii konstruktiivseid kui ka destruktivseid konflikti lahendamise strateegiaid. Selgus, et naised, võrreldes meestega omavad normatiivseid konflikti uskumusi. Asjaolu, et ei ole strateegiaid, mis sobituksid üldiselt kõikidesse olukordadesse võib mõneti selgitada ka konflikti uskumuste ja strateegiate omavahelisi nõrku seoseid.

Antud töös saadud tulemused aitavad mõista soolisi erinevusi konflikti uskumustes ja konflikti lahendamise strateegiates paarisuhtes. Lisaks võivad olla tulemused abiks edasistele uuringutele ja nõustajatele ning teistele vaimse tervise spetsialistidele, kes töötavad inimestega, kes on huvitatud oma suhteoskuste parandamisest või on suhtes esinevate raskuste tõttu hädas.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Tänu sõnad

Soovin tänada põhjaliku abi, pühendumise ja nõuannete eest oma uurimistöö juhendajat Anni Tamme.

Viidatud allikad

- Argyle, M. & Furnham, A. (1983). Sources of Satisfaction and Conflict in Long-term Relationships. *Journal of Marriage and the Family*, vol. 45, no. 3, 481-493.
- Bekker, M. H. J. & van Assen, M. A. L. M. (2008). Autonomy-Connectedness and Gender. *Sex Roles*, 59, 532-544.
- Birditt, K. S., Fingerman, K. L. & Almeida, D. M. (2005). Age Differences in Exposure and Reactions to Interpersonal Tension: A Daily Diary Study. *Psychology and Aging*, vol. 20, no.2, 330-340.
- Birditt, K. S., Brown, E., Orbuch, T. L. & McIlvane, J. M. (2010). Marital conflict behaviors and implications for divorce over 16 years. *Journal of Marriage and Family*, 72, 1188-1204.
- Bonache, H., Gonzalez-Mendez, R. & Krahé, B. (2019). Adult attachment styles, destructive conflict resolution, and the experience of intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 34, 287-309.
- Bowman, M. L. (1990). Coping Efforts and Marital Satisfaction: Measuring Marital Coping and Its Correlates. *Journal of Marriage and the Family*, vol. 52, no. 2, 463-474.
- Boyd, B. B. & George, D. M. (2019). The Influence of an Undergraduate Conflict-Resolution Course to Effect Change In Student Cognitions, Attitudes and Behaviors in Their Personal Relationships. *Journal of Research on Christian Education*, vol. 28, no. 3, 309-324.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Burman, B., Margolin, G. & John. R. S. (1993). America's Angriest Home Videos: Behavioral Contingencies Observed in Home Reenactments of Marital Conflict. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, vol. 61, no. 1, 28-39.
- Christensen, A. & Heavey, C. L. (1990). Gender and social structure in the demand/withdraw pattern of marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 73-81.
- Christensen, A. & Shenk, J. L. (1991). Communication, Conflict, and Psychological Distance in Nondistressed, Clinic, and Divorcing Couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, vol. 59, no. 3, 458-463.
- Coombs, C. H. (1987). The Structure of Conflict. *American Psychologist*, vol. 42, no. 4, 355-363.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

- Crane, C. A. & Testa, M. (2014). Daily Association Among Anger Experience and Intimate Partner Aggression Within Aggressive and Nonaggressive Community Couples. *Emotion*, vol. 14, no. 5, 985-994.
- Crick, N. R. & Dodge, K. A. (1994). A Review and Reformulation of Social Information-Processing Mechanisms in Children's Social Adjustment. *Psychological Bulletin*, vol. 115, no. 1, 74-101.
- Delatorre, M. Z. & Wagner, A. (2018). Marital Conflict Management of Married Men and Women. *Psico-USF*, vol. 23, issue 2, 229-240.
- Eldridge, K. A., Sevier, M., Jones, J., Atkins, D. C. & Christensen, A. (2007). Demand-Withdraw Communication in Severely Distressed, Moderately Distressed, and Nondistressed Couples: Rigidity and Polarity During Relationship and Personal Problem Discussions. *Journal of Family Psychology*, vol. 21, no. 2, 218-226.
- Feiring, C., Simon, V. A. & Markus, J. (2018). Narratives About Specific Romantic Conflicts: Gender and Associations With Conflict Beliefs and Strategies. *Journal of Counseling & Development*, vol. 96, 254-266.
- Fincham, F. D., Beach, S. R. H. & Davila, J. (2004). Forgiveness and Conflict Resolution in Marriage. *Journal of Family Psychology*, vol. 18, no. 1, 72-81.
- Fischer, A. H. & Evers, C. (2011). The Social Costs and Benefits of Anger as a Function of Gender and Relationship Context. *Sex Roles*, 65, 23-34.
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61, 6-15.
- Greef, A. P. & Bruyne, T. (2000). Conflict Management Style and Marital Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26, 321-334.
- Guerrero, L. K. (2020). Conflict Style Associations with Cooperativeness, Directness, and Relational Satisfaction: A Case for a Siw-Style Typology. *Negotiation and Conflict Management Research*, 13, 1, 24-43.
- Heavey, C. L., Christensen, A. & Malamuth, N. M. (1995). The Longitudinal Impact of Demand and Withdrawal During Marital Conflict. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, vol. 63, no. 5, 797-801.
- Holdsworth, S., Thomas, I. & Sandri, O. (2018). Assessing Graduate Sustainability Attributes Using a Vignette/ Scenario Approach. *Journal of Education for Sustainable Development*, vol. 12(2), 120-139.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

- Holley, S. R., Sturm, V. E. & Levenson, R. W. (2010). Exploring the Basis for Gender Differences in the Demand-Withdrawal Pattern. *Journal of Homosexuality*, vol. 57, issue 5, 666-684.
- Jensen-Campbell, L. A., Graziano, W. G. & Hair, E. S. (1996). Personality and Relationships as Moderators of Interpersonal Conflict in Adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, vol. 42, no. 1, 148-164.
- Jensen-Campbell, L. A. & Graziano, W. G. (2001). Agreeableness as a Moderator of Interpersonal Conflict. *Journal of Personality*, 69:2, 323-362.
- Judd, C. M. (1978). Cognitive Effects of Attitude Conflict Resolution. *Journal of Conflict Resolution*, vol. 22, no. 3, 483-498.
- Keener, E., Strough, J. & DiDonato, L. (2012). Gender Differences and Similarities in Strategies for Managing Conflict with Friends and Romantic Partners. *Sex Roles*, 67, 83-97.
- Kinsfogel, K. M. & Grych, J. H. (2004). Interparental Conflict and Adolescent Dating Relationships: Integrating Cognitive, Emotional, and Peer Influences. *Journal of Family Psychology*, vol. 18, no. 3, 505-515.
- Kuncewicz, D. (2011). Conflict Resolution and Relational Patterns in the Families of Origin of Women and Men. *Psychology of Language and Communication*, vol. 15, no. 1, 89-105.
- Kurdek, L. A. (1994). Conflict resolution styles in gay, lesbian, heterosexual nonparent, and heterosexual parent couples. *Journal of Marriage and the Family*, 56(3), 705-722.
- Kurdek, L. A. (2001). Differences Between Heterosexual-Nonparent Couples and Gay, Lesbian, and Heterosexual-Parent Couples. *Journal of Family Issues*, vol. 22, no. 6, 727-754.
- Lantagne, A., Furman, W. & Novak, J. (2017). "Stay or leave": Predictors of relationship dissolution in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 5, 241-250.
- Laursen, B. & Collins, W. A. (1994). Interpersonal Conflict During Adolescence. *Psychological Bulletin*, vol. 115, no. 2, 197-209.
- Li, X., Cao, H., Lan, J., Ju, X., Zheng, Y., Chen, Y., Zhou, N. & Fang, X. (2019). The association between transition pattern of marital conflict resolution styles and marital quality trajectory during the early years of Chinese marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, vol. 36(1), 153-186.
- MacEvoy, J. P. & Asher, S. R. (2012). When Friends Disappoint: Boys' and Girls' Responses to Transgressions of Friendship Expectations. *Child Development*, vol. 83, no 1, 104-119.

Konfliktide lahendamise ja uskumused paarisuhtes

- Marcus, N. E., Lindahl, K. M. & Malik, N. M. (2001). Interparental Conflict, Children`s Social Cognitions, and Child Aggression: A Test of a Mediational Model. *Journal of Family Psychology*, vol. 15, no. 2, 315-333.
- Mathieson, L. C., Murray-Close, D., Crick, N. R., Woods, K. E., Zimmer-Gembeck, M., Geiger, T. S. & Morales, J. R. (2011). Hostile Intent Attributions and Relational Aggression: The Moderating Roles of Emotional Sensitivity, Gender, and Victimization. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 39, 977-987.
- McNulty, J. K., & Russell, V. M. (2010). When “negative” behaviors are positive: A contextual analysis of the longterm effects of problem-solving behaviors on changes in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(4), 587-604. doi:10.1037/a0017479.
- Murphy, B. C. & Eisenberg, N. (2002). An Integrative Examination of Peer Conflict: Children`s Reported Goals, Emotions, and Behaviors. *Social Development*, vol. 11, issue 4, 534-557.
- Noakes, M. A. & Rinaldi, C. M. (2006). Age and Gender Differences in Peer Conflict. *Journal of Jouth and Adolescence*, vol. 35, no. 6, 881-891.
- Olson, L. N. & Braithwaite, D. O. (2004). "If you hit me again, I'll hit you back": Conflict management strategies of individuals experiencing aggression during conflicts. *Communication Studies*, 55(2), 271-285.
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A. & Sibley, C. G. (2009). Regulating partners in intimate relationships: The costs and benefits of different communication strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 96, no. 3, 620-639.
- Péloquin, K. & Lafontaine, M. F. (2010) Measuring empathy in couples: Validity and reliability of the Interpersonal Reactivity Index for couples. *Journal of Personality Assessment*, 92, 146–157.
- Perozynski, L. & Kramer, L. (1999). Parental Beliefs About Managing Sibling Conflict. *Developmental Psychology*, vol. 35, no. 2, 489-499.
- Rhoades, J. A. & Arnold, J. A. (1999). The cognitive representation of responses to social conflict: the development of an integrative taxonomy. *The International Journal of Conflict Management*, vol. 10, no. 4, 360-384.
- Ricco, R. B. & Sierra, A. (2017). Argument Beliefs Mediate Relations Between Attachment Style and Conflict Tactics. *Journal of Counseling & Development*, vol. 95, 156-167.
- Riggio, H. R. & Fite, J. E. (2006). Attitudes Toward Divorce: Embeddedness and Outcomes in Personal Relationships. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 12, 2935-2962.

Konfliktide lahendamise ja uskumused paarisuhtes

- Rubenstein, J. L. & Feldman, S. S. (1993). Conflict resolution behavior in adolescent boys: Antecedents and adaptational correlates. *Journal of Research on Adolescence*, 3, 41-66.
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M. & Gunn, L. K. (1982). Exit, Voice, Loyalty, and Neglect: Responses to Dissatisfaction in Romantic Involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 43, no. 6, 1230-1242.
- Salazar, L. R. (2015). The negative reciprocity process in marital relationships: A literature review. *Aggression and Violent Behavior*, 24, 113-119.
- Scanzoni, J. & Fox, G. L. (1980). Sex Roles, Family and Society: The Seventies and Beyond. *Journal of Marriage and the Family*,
- Scheeren, P., Vieira, R. V. A., Goulart, V. & Wagner, A. (2014). Marital Quality and Attachment: The Mediator Role of Conflict Resolution Styles. *Paidéia*, 24, 177-186.
- Schneewind, K. A. & Gerhard, A-K. (2002). Relationship Personality, Conflict Resolution, and Marital Satisfaction in the First 5 Years of Marriage. *Family Relations*, vol. 51, no. 1, 63-71.
- Schröder-Abé, M. & Schütz, A. (2011). Walking in each other's shoes: Perspective taking mediates effects of emotional intelligence on relationship quality. *European Journal of Personality*, 25, 155–169.
- Simon, V. A., Kobielski, S. J. & Martin, S. (2008). Conflict Beliefs, Goals, and Behavior in Romantic Relationships During Late Adolescence. *Journal of Youth Adolescence*, 37, 324-335.
- Sinclair, R. T. (2010). The effects of sibling relationships on romantic relationship expectations in high conflict homes. The College of Arts and Sciences of the University of Dayton. Master of Arts in Clinical Psychology. [https://etd.ohiolink.edu/apexprod/rws_etd/send_file/send?accession=dayton1279917059&disposition=inline]. 02.02.2021
- Stein, N. L. & Albro, E. R. (2001). The Origins and Nature of Arguments: Studies in Conflict Understanding, Emotion, and Negotiation. *Discourse Processes*, 32(2-3), 113-133.
- Sternberg, R. J. & Soriano, L. J. (1984). Styles of Conflict Resolution. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 47, no. 1, 115-126.
- Straus, M. A. (1979). Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriage and The Family*, vol. 41, no. 1, 75-88.
- Zacchilli, T. L. & Hendrick, C. (2009). The romantic partner conflict scale: A new scale to measure relationship conflict. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(8), 1073-1096.

Konfliktide lahendamise ja uskumused paarisuhtes

- Thomas, K. W. & Kilmann, R. H. (1975). The Social Desirability Variable in Organizational Research: An Alternative Explanation for Reported Findings. *The Academy of Management Journal*, vol. 18, no. 4, 741-752.
- Toomey, E. T. & Nelson, E. S. (2001). Family Conflict and Young Adults' Attitudes Toward Intimacy. *Journal of Divorce & Remarriage*, 34:3-4, 49-69.
- Weisskirch, R. S. & Delevi, R. (2013). Attachment style and conflict resolution skills predicting technology use in relationship dissolution. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2530-2534.
- Wheeler, L. A., Updegraff, K. A. & Thayer, S. M. (2010). Conflict resolution in Mexican-origin couples: Culture, gender, and marital quality. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 991-1005.
- Winstok, Z., Smadar-Dror, R. & Weinberg, M. (2018). Gender differences in intimate-conflict initiation and escalation tendencies. *Aggressive Behavior*, 44, 3, 276-284.

Konfliktide lahendamine ja uskumused paarisuhtes

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Marika Saard